

Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası münasibətlərin inkişaf etdirilməsi

AZƏRBAYCAN MİLLİ VƏ DİNİ DÖZÜMLÜLÜKDƏ DÜNYAYA ÖRNƏKDİR

Birgəyaşayışın, dini dözümlülüğün, sülhün qarantı olan multikulturalizm Azərbaycanda qədim köklərə malikdir. Milli dəyərlərimizlə həmahəng olan tolerantlıq bu gün digər xalq və millətlər, müxtəlif dövlətlər üçün nümunəyə çevrilmişdir. Başqasının mədəniyyətinə, dünyagörüşünə, dini inancına hörmət etmək, anlayış göstərmək yüksək insani keyfiyyətdir. Bu həm də öz dəyərlərini tanıtmagın, təbliğ etməyin bir yoludur.

Təsdiq edilib ki, insan doğulduğu yurdu, məxsus olduğu milləti sevməsə, başqa xalqlara, ayrı-ayrı insanlara, hətta ölkələrə laqeyd olar. Bu mənada Azərbaycan xalqı həmişə genişürəkli və humanist mövqeli olub. İstər qonşu, istərsə də uzaq ölkələrdə yaşayan millətlərə qayğı və məhəbbətlə yanaşır.

Lap qədim zamanlardan xalqımız həmişə qonaqpərvərliyi və bütün millətlərə olan həssaslığı ilə seçilib. Doğrudur, sovet zamanında bu münasibətin rəngi bir qədər başqa idi, amma millətimizin ruhuna zərər dəyməmişdi. Həmişəki kimi bütün millətlərə eyni hörmət və məhəbbət bəslənirdi. Təəssüf ki, bundan sui - istifadə edənlər də tapıldı. Məsələn, namərd ermənilər kimi...

Ötən əsrin sonlarına doğru sosialist düşürgəsinin süqutu nəticəsində, dünyanın mövcud siyasi xəritəsində müəyyən dəyişikliklər baş verdi. Bu dəyişikliklər ictimai həyatın müxtəlif sahələri ilə bağlı bir sıra ciddi problemlərin meydana gəlməsi və gərginləşməsi ilə səciyyələndi. Yaranan iqtisadi, ekoloji və demografik problemlərlə yanaşı, əxlaqi-etik dəyərlərə lazımi diqqət yetirilmirdi. Bunun nəticəsində dünya dinləri arasında mövcud fərqlərə söykənən "sivilizasiyaların toqquşması" nəzəriyyəsi meydana çıxmışdır. Belə bir şəraitdə başqar sivilizasiyasının müxtəlif mədəniyyətlərin qorunması üçün dinlər və mədəniyyətlər arasında dialoqun yaranması vacib idi. Müxtəlif mədəniyyətlərin qorunmasında milli-mənəvi köklərə bağlılıq və tolerantlıq ənənələri zəngin olan ölkə və regionların təcrübəsi nümunə ola bilərdi. Azərbaycan isə bu xüsusiyyətləri özündə birləşdirən, bir çox millətlərin və dini konfessiyaların dinc yanaşı yaşamasının unikal nümunəsidir. Prezident İlham Əliyevin bir fikrini təkrarlamak yerinə düşərdi: "Azərbaycanda bütün millətlərin, dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Heç vaxt Azərbaycanda milli, yaxud da ki, dini zəmində ayrı-seçkilik olmayıb, yoxdur və olmayacaq. Azərbaycanda yaşayan bütün insanlar bizim dəyərləli vətəndaşlarımızdır və Azərbaycanda hökm sürən dini dözümlülük, dini tolerantlıq, əminəm ki, başqa yerlərdə də öyrənilə bilər".

Azərbaycanda müstəqilliyin bərpa-sından sonra Ulu öndər Heydər Əliyev respublikamızda yaşayan çoxsaylı etnik qruplara və azsaylı xalqlara xüsusi diqqət göstərmişdir. Bunun bariz nümunəsidir ki, "Yəhudilər Azərbaycanda" kitabı hazırlanmış, 2001-ci ilin aprel ayında Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında "Qafqazın dağ yəhudiləri"

mövzusunda beynəlxalq seminar keçirilmiş, yəhudi millətindən olan tanınmış şəxslərin yaşadıkları binalarda xatirə lövhələri qorunub saxlanmışdır. Respublikamızda dinlərarası dialoq və əməkdaşlıq sahəsində əldə olunmuş təcrübə xarici ölkələr tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Roma patriarxı I Varfolomey 2003-cü ilin aprel ayında ölkəmizə iki günlük səfəri zamanı əminliklə qeyd etmişdir ki, Azərbaycanda dinindən, dilindən, millətindən aslı olmayaraq bütün insanların bir-biri ilə ünsiyyəti və dövlətin onlara münasibəti nümunəvidir. "Mən buradakı tolerantlığın səviyyəsindən məmnunam. Azərbaycanda hər kəs istədiyi dinə etiqad edir, istədiyi kimi ibadət edə bilər".

Bu gün Ümummilli Lider Heydər Əliyevin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev mütəmadi olaraq dini icmaların liderləri ilə görüşür, onların ehtiyacı, problemləri ilə yaxından maraqlanır. Azərbaycanda milli azlıqların ictimai həyatın bütün sahələrinə inteqrasiyasına, onların dini əqidə azadlığının təminatına, öz mədəniyyət və dillərini inkişaf etdirmələrinə hər cür şərait yaradılır. Azərbaycandakı nadir din-dövlət münasibətləri modeli daim dünyanın aparıcı dövlətlərinin nümayəndələri tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Hətta onlar çıxışlarında bildirirlər ki, Azərbaycanda dinlər arasında tolerantlıq münasibətləri bütün Avropa ölkələri üçün pozitiv bir misal ola bilər. Azərbaycanın yaratdığı dövlət-din münasibətləri modelini artıq "ixrac etmək" mümkündür. Bu model Azərbaycan xalqının sərvətidir.

Azərbaycana səfərində Roma Papası Fransisk Prezident İlham Əliyevlə görüşü zamanı vurğulamışdır ki, dünyada baş verən gərginliklərə baxmayaraq, "ölkəmizdə dini azlıqların bütün hüquqları qorunur və hər cür şəraitlə tam təmin edilir". Qeyd edək ki, 24 ildən artıqdır ki, Vatikan-Azərbaycan əlaqələri uğurla davam edir. Hətta 2012-ci ildə Vatikan muzeylərində diplomatik əlaqələrimizin 20 illiyinə həsr edilmiş Azərbaycan sərgisi keçirilib. Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Vatikanın San Marçellinio və Pietro katakombalarında əsaslı təmir və bərpa işləri aparılıb. Bu da ona əyani sübutdur ki, Azərbaycan dinlərarası, mədəniyyətlərarası dialoqun inkişafında xüsusi önəm daşıyır.

Bu gün Bakı bir sıra beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi edir. Dünyanın müxtəlif ölkələrindən paytaxtımıza gələn əcnəbilər buradakı ab-havadan, duyduqları diqqətdən razılıq edirlər. Bu

tədbirlərin əksəriyyətinin mövzusu tolerantlıqla, millətlərarası dostluqla bağlı olur. Ümumiyyətlə Azərbaycanda həmişə dini ayrı-seçkiliyə qarşı bir mübarizə ruhu olub. Hələ sovet dövründə Bakını "beynəlmillətçiliyin beşiyi" adlandırırdılar. Təbii ki, Azərbaycanda bəşəri duyğuların vüsət tapmasında, insanların qardaşlıq, dostluq şəraitində çalışıb yaşamasında Ulu öndər Heydər Əliyevin danılmaz xidmətləri var. O həmişə insana ağılna, zəkasına, qabiliyyətinə, xidmətinə görə qiymət verərdi. Bu gün əminliklə deyə bilərik ki, Ümummilli Liderin arzu və istəkləri cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilir.

Bakının ev sahibliyi etdiyi dini və milli tolerantlıq - millətlərarası münasibətlərin inkişaf etdirilməsi mövzusunda keçirilən tədbirlərdə dünyanın müxtəlif ölkələrindən gəlmiş qonaqlar, jurnalistlər və ekspertlər Azərbaycandakı tolerantlıq ənənələrinin, azad, bərabər və birgə yaşayışın yüksək səviyyədə inkişaf etdiyini bildirirlər.

Bu gün dünyada baş verən hadisələr dini inancların təcavüzə məruz qalması, milli və etnik dözümsüzlüyün təşviqi, insanların minilliklər boyu hörmət etdiyi dəyərlərin tapdalanması ilə müşayiət olunan balanslaşdırılmamış, neqativ və birtərəfli məlumatlar bəşəriyyət üçün təhlükə mənbəyinə çevrilib. Yaxın Şərqdə İslam pərdəsi altında törədilən dəhşətli qətlər, Avropa və Amerikada İslam əleyhinə kampaniyaların geniş işıqlandırılması, əslində, Qərbi və Şərqi sivilizasiyaları arasında uçuruma yol açır. Lakin Azərbaycanın müxtəlif konfessiyaların, xalqların birgə yaşadığı nümunəvi ölkə olduğunu qururla vurğulaya bilərik. Respublikamızda ayrı-ayrı etiqad və inanclara malik etnosların yüz illərlə əmin-amanlıq şəraitində yaşaması da humanist dəyərlərə söykənir. Azərbaycanda hər kəsin milli, dini, etnik ənənələrinə hörmət edən bir cəmiyyət mövcuddur. Azərbaycan dəyərləri qanun üzərində deyil, qanunlarımız milli-mənəvi dəyərlərimiz üzərində qurulub. Bu da ölkəmizdə yaşayan müxtəlif xalqlar arasında tolerant mühitün olmasına əsas verir. Tolerantlıq fərqliliyimiz və zənginliyimiz, xalqımızın xarakteri, özünüifadə forması və demokratiyanın təməl prinsiplərindən olan vicdan azadlığının təmin edilməsi və qanunun aliliyidir. Tolerantlıq həm də sosial hadisədir. Tolerantlıq cəhalətin, irqçiliyin, ksenofobiyanın süqutu, nəticə etibarilə cəmiyyətdə əmin-amanlıq, bəşəriyyətdə isə sülh deməkdir.

2016-cı ilin "Multikulturalizm ili", ötən ilin "İslam Həmrəyliyi ili", 2018-ci ilin isə "Cümhuriyyət ili" elan olunması Azərbaycanda həyata keçirilən dövlət siyasətinin mahiyyətini açıq nümayiş etdirir. Azərbaycan artıq 5 dəfə Beynəlxalq Humanitar Forumu, Dünya Dini Liderlərinin Zirvə Görüşünə, Bakı BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumuna, 4-cü dəfə mədəniyyətlərarası dialoqun müzakirəsinə uğurla ev

sahibliyi edib. Bu cür tədbirlər gərginlik və risklərin azaldılması, müxtəlif xalqlar və dinlər arasında anlaşmanın təmin olunması yollarını müəyyənləşdirməyə yardım göstərir. Dünyanın nüfuzlu aparıcı təşkilatlarının rəhbərləri Azərbaycanın rolunu bu məsələdə yüksək qiymətləndirərək söyləyirlər ki, böyük İpək yolu üzərində yerləşən, qədim tarixi, zəngin mədəniyyəti olan Azərbaycanın mədəniyyətlərarası dialoqun inkişafı sahəsində gördüyü işlər bütün dünya üçün örnəkdir. Azərbaycanın təşkilatçılığı ilə keçirilən möhtəşəm tədbirlərin ümumi amalımıza, sülh üçün çağırışlarımıza gözəl bir cavab olduğunu vurğulayırlar. Bu hədəflərə nail olunması işində onlar Azərbaycanı mühüm bir tərəfdaş kimi görürlər və Bakının sülhün, inkişafın, mədəniyyətlərarası, dinlərarası dialoqun, müxtəlifliyin mövcud olduğu məkana çevrildiyini bildirirlər.

Azərbaycanda keçirilən əksər beynəlxalq tədbirlərdə qloballaşma dövründə tolerantlıq, dinə və inanclara tolerant yanaşma, multikulturalizmin, dinlərarası dialoqun vacibliyi və bu proseslərdə Azərbaycan modeli, ayrı-seçkilik və zorakılığın bütün formaları ilə mübarizədə ölkəmizin təcrübəsi mövzularına daim toxunulur və bu sahələrdə dünyaya bir mesaj verilir.

Müasir dövrdə Azərbaycan multikulturalizmin əsas mərkəzlərindən biridir. Bu gün Azərbaycanda multikulturalizm dövlət siyasətidir. Ölkəmizdə milli azlıqların etnik-mədəni dəyərləri daim qorunur, dövlət tərəfindən bu istiqamətdə mühüm işlər görülür. Azərbaycan Respublikası dünya təcrübəsində uğurla sınaqdan keçmiş ümumbəşəri dəyərlərdən faydalanmağa çalışır, özünün geniş iqtisadi potensialını hərəkətə gətirmək məqsədilə əsas güc mərkəzlərinin qabaqcıl texnologiyalarını və maliyyə imkanlarını cəlb edir, onlarla qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq əlaqələrini inkişaf etdirir. Fikrimizi Prezident İlham Əliyevin sözləri ilə yekunlaşdırmaq istərdik: "Biz sosial, iqtisadi və siyasi həyatda mühüm nailiyyətlər əldə etmişik. Bu gün Azərbaycan sürətlə inkişaf edən, müasir və dinamik ölkədir. Bu ölkə öz ənənəvi köklərinə bağlı olmaqla yanaşı, dünyaya açıq olan müasir bir dövlətdir". Nə yaxşı ki, biz məhz bu ölkənin vətəndaşlarıyıq. Bu gün hər bir azərbaycanlı tolerant dəyərlərə sahib vətəndaş olmaqla yanaşı, gələcək nəsillərə bu humanist mövqeyi uğurla ötürür. Elə buna görədir ki, Qafqazın mirvarisi olan Azərbaycan nəinki regionun, eləcə də dünyanın tolerantlıq mərkəzinə çevrilmişdir. Ölkəmizə gələn qonaqlar da həmişə ürəklə və səmimiyyətlə etiraf edirlər ki, tolerantlıq baxımından Azərbaycan nümunədir.

İsgəndər HƏSƏNOV

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim edilir.